

B TIDSKRIFT FÖR BRANDVÄSENDET

Band 1

Februari 1910

N:r 2

Prenumerationspris inkl. postarvode:
För helt år Kr. 5: —
Lösnummerspris 50 öre.

REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIFVARE:
BRANDCHEFEN I HELSINGBORG G. BRAUN.
RIKSTELEFON: 331.

Minimiannonspris 80 öre pr centim.
Utkommer med 12 nummer pr år.
Helsingborgs Typogr. Anstalt, Helsingborg 1910.

Tidskrift för Brandväsendet utkommer tills vidare med 1 nummer pr. månad. Hvarje häfte utgifves i början af månaden. Tidskriften kostar Kr. 5: — pr. år inkl. postarvode, och bör prenumerationsverkställas hos expeditionen, adress *Helsingborg*, då prenumerationsavgiften uttages genom postförskott, och tidskriften försändes till prenumeranterna i utgifvarekorsband.

Prenumeration bör verkställas snarast möjligt för att kunna bestämma upplagans storlek.

Brandchefen och samhället.

På grund af våra samhällens olika storlek och ekonomiska förhållanden kan man uppdelade brandcheferna i tre kategorier, nämligen dem, hvilka bedriva brandchefssystem som yrke, dem, hvilka hafva den samma som befattning jämte annat yrke och dem hvilka emottagit sysslan som ett oaf-lönadt, kommunalt, uppdrag. Till hvilken af dessa kategorier en brandchef än må hänföras och oberoende af, om hans arbete är för-lagd till ett större eller mindre samhälle, så torde det moraliska ansvar, som hvilat på honom, dock få anses vara lika stort. För alla brandchefer gäller det att skydda sitt samhälle och dess innevänares lif. Ogynnsamma eller försvårade riskförhållanden kunna finnas i det lilla såväl som i det stora samhället, och svåra elds-våder kunna förekomma i hvarje samhälle. Oaf-sekt om brandchefsbefattningen är af-lönad eller icke, så har dock en hvar, i och med densamma emottagande, därmed äfven åtagit sig att med de till buds stående medlen och genom sitt eget arbete söka sköta befattningen till sitt samhälles bästa. Detta gäller om kommunala uppdrag i allmänhet, och brandchefsbefattningen utgör intet undantag. Vi anse, att denna ansvarskänsla bör vara inneboende hos hvarje brandchef.

Att samhället ställer fordringar på sin brandchef, oberoende af till hvilken af ofvannämnda kategorier han än hör, är allom bekant och ju äfven oftast berättigadt. Men hvilken upplattning har å andra sidan samhället om sin egen skyldighet mot brandchefen?

Jag tror, att man på många platser — jag afser särskildt våra mindre samhällen — kan påstå, att nå-

gon tanke i den riktningen icke ens förekommit. Bara man valt brandchef, anser man sig hafva uppfyllt allan rättfärdighet, och därefter öfverlämnar man honom att sig själf. När man bifaller hans framställning om materielens förbättring eller tillökning, upplattar man detta mången gång som en ynnest mot brandchefen personligen, ej som en nödvändig sak för samhället. Men huru brandchefen skall göras duglig för sin tjänst, därpå ägnas sällan någon tanke. Det får han styra om själf eller låta bli, och man går i lugn och ro, tills det händer något. Då sparas ej på kritik vare sig i prässen eller man och man emellan. Vore man rättvis och ginge till grunden, skulle dock kritiken ofta nog vända sig mot samhället, därför att det ägnat så ringa omtanke om sin brandchefs utbildning. Han hade fått reda sig själf, och var han intresserad, hade han på egen bekostnad fått göra sina studier vid andra brandkärer.

I ett fall måste man dock göra de flesta af våra samhällen det erkännandet, att de vanligen lämnat sina brandchefer tillfälle till utbildning genom att understödja deras deltagande i de hittillsvarande brandchefs-mötena. Men resultatet häraf hafva ej blifvit de önskvärda till följd af de mångåriga mellanrum, som förekommo mellan dessa möten.

Om sålunda hittills ägnats alltför ringa omsorg om brandchefernas yrkesutbildning, så hafva vi dock nu skäl att hoppas på en förbättring, sedan nya faktorer blifvit satta samhällena i händerna här för.

Vi hafva nämligen i vårt land erhållit en grund att i detta afseende bygga på, och det är Svenska Brandchefs-föreningen. Som sitt mål har denna förening satt att höja och fullkomna eldsläckningsväsendet och att verka undervisande. Detta skall ske bland annat genom föranstaltande af arliga lärorika sammanträden. Under dessa sättas brandcheferna i tillfälle att tillgodogöra sig där uttalade och på praktiska erfarenheter grundade lärdomar, samtidigt som tillfälle lämnas till dels studier vid brandkären i den stad, där sammanträdet äger rum, och dels personliga erfarenheternas samlande genom brandchefer från andra samhällen, hvars storlek och förhållanden särskildt lämpa sig att taga exempel af för det egna samhället. Brandchefs-föreningen har sålunda gifvit samhällena nya och goda möjligheter att använda sig af. Och att det är samhällena, som här böra framträda, torde vara tydligt, då det innerst ju är dessas nytta arbetet gäller, och då den af-öning, som i våra flesta samhällen gifves brand-

chefen, på grund af sin storlek, ej gärna kan anses annat än som ersättning för det vanliga, det direkta, arbeidet i samhällets tjänst.

Vidare hafva vi nu omsider erhållit svenska fack-tidskrifter för brandväsendet, och med skäl kan man hoppas, att dessa skola blifva förmedlare af, om man så får säga, det dagliga brödet för brandmännen genom kunska-pers spridande i både stora frågor och detaljer under tiden mellan de årliga sammanträdena.

Såväl Svenska Brandchefsföreningen som fack-litteraturen har alltså sin djupa, ingående, betydelse dels för brandcheferna för underlättande af dessas pliktuppfyllelse och dels för samhällenas trygghet till lif och ägendom. Man får därför hoppas, att både dessa faktorer för skapandet af en verklig brandchefs-bildning till våra större och minsta samhällen skall hälsas välkomna, och att samhällena i sin ordning skola använda sig häraf. Följden borde blifva, att hvarje samhälle rent af fordrade, att dess brandchef både tillhör Brandchefsföreningen, bevisar föreningens årliga sammanträden och verkställer prenumerat på svenska fack-tidskrifterna, sedan samhället beviljat anslag härfor. Om man beräknar utgifterna, skall man finna att dessa blifva ringa, men utbytet stort. R.

Byggnadsstadgeförslaget.

Som vi i tidskriftens förra nummer omtalade, beslöt Svenska Brandchefsföreningens styrelse på sammanträde i Stockholm i December förra året att afgifva ett yrtrande angående det nya Byggnadsstadgeförslaget, angifvande Svenska Brandchefsföreningens ståndpunkt till nämnda förslag.

På grund af yrtrandets längd kunde detsamma icke införas i första häftet af tidskriften, utan har med dess införande fått anstå till detta nummer, der det nu följer i hela dess omfattning.

Till Konungen.

Svenska Brandchefsföreningen, som bland annat har till uppgift att gemensamt bearbeta sådana frågor, som beröra brandväsendets förebyggande och utövande verksamhet, får härmed i underdånighet anhålla om tillstånd att öfverlämna följande yrtrande öfver det "Förslag till Byggnadsstadga för riket", som afgifvits af den af Kungl. Maj:t den 5 juli 1907 tillsatta kommitté.

Ehuru Brandchefsföreningen anser, att det föreliggande förslaget till byggnadsstadga i många afseenden innefattar väl lämpade bestämmelser för hindrande af eldsvådors uppkomst och för underlättande af desamma begränsning, anser Föreningen sig dock böra framställa några erinringar. Dessa afse hufvudsakligen att erhålla tillräckliga garantier för begränsningsmöjlighet af en väldel *enbart* till den byggnad, i hvilken eldsvåda utbrutit, så att sannolikheten för uppkomsten af mera omfattande eldolyckor må nedbringas.

Kommitterade anföra visserligen i sitt betänkande, att det blifver hvarje särskildt samhällens sak, att i sin byggnadsordning införa behöfliga skärpta bestämmelser utöfver byggnadsstadgans föreskrifter, men som erfarenheten visat, att i byggnadsordningarna understundom ej nog beaktats införandet af skyddsbestämmelser mot eldfara, torde det böra i byggnadsstadgan intagas sådana föreskrifter i afsigt att hindra uppkomsten af storbrand.

Föreningen följer vid detta sitt yrtrandes afgifvande till en början förslaget paragrafornad och anför därefter, hvad Föreningen ansett hafva torde i förslaget inrymmas utöfver de i detsamma intagna bestämmelser.

§ 4.

Att utesluta brandchefen från allt deltagande i byggnadsfrågors behandling inom samhället anser Föreningen vara oriktigt, enär brandchefens tjänst påfordrar, att han har full kännedom om stadens byggnadsförhållanden.

Visserligen anser Kommittén, att byggnadsnämnderna i

vissa fall komma att infordra brandchefens yttrande, men då detta tillvägagående alltid blifver beroende på respektive nämnders godtycke, får Föreningen såsom sin uppfattning framhålla vikten af, att brandchefen inom byggnadsnämnden beredes samma ställning som Stadsingenjören med afseende på behandling af sådana frågor, som röra hans befattning.

Föreningen instämmer därför till fulla i den af brandcheferna vid sammanträdet i Kalmars gjorda framställningen, och får Föreningen föreslå, att följande tillägg till § 4, mom. 6 måtte göras efter ordet "befattning": "äfvensom om brandchefen, därest denne ej är medlem af byggnadsnämnden, i afseende på frågor, som gälla säkerhetsåtgärder mot eldfara".

§ 15.

I mom. 1 af denna paragraf angifvas tre olika sätt för tomts bebyggande, nämligen öppet, slutet samt halfföpet eller kopplat byggnadsätt. Hvad som menas med de två först nämnda byggnadsätten, torde väl utan vidare förklaring vara tydligt, men synes det däremot Föreningen, att definitionen på halfföpet eller kopplat byggnadsätt kräver ett förtydligande af innehåll, att vid dylikt byggnadsätt tomtkvarteret ej får bebyggas utöfver hela byggnadslinien mot gata, hvarför uttrycket "två eller flera" bör utbytas mot "högst tre".

Sådant förtydligande är nödvändigt till förhindrande af att byggnadsätt, som i verkligheten är likställdt med slutet byggnadsätt, kommer att gälla för att vara kopplat byggnadsätt. Stadgeförslaget angifver nämligen såsom definition i kopplat byggnadsätt, att byggnaderna mot gata ä två eller flera tomter grupvis uppföras invid hvarandera, men begränsar därvid ej, huru många tomter, som må bilda grupp med sina byggnader mot gata. Följaktligen finnes intet hinder, för att uti ett kvarter alla byggnaderna vid gata sammanläs att bilda en enda dylik grupp, och då blifver, åtminstone från brandsynpunkt, skillnaden mellan slutet och kopplat byggnadsätt ganska öfverflödig.

Då tomter, för hvilka slutet byggnadsätt är medgifvet, böra få bebyggas äfven halfföpet eller öppet, samt tomter med rätt till halfföpet byggnadsätt böra få bebyggas öppet, synes en omredigering af mom. 1 i sådant syfte böra vidtagas.

§ 36.

1 stycket. Efter orden "nödiga ställningar" böra införas orden: "provisoriska eldstäder".

2 stycket. Efter ordet "underhållarbeten" böra införas orden: "sofning, snöskottning".

§ 48.

1 stycket. Efter ordet "boningsrum" bör tilläggas: "dock ej å mer än halva vindens yta".

I mom. 1, fjerdte och femte punkterna, föreslås tillåtna fasadhöjden å byggnad af trä eller korsvirke till 10 meter och å byggnad med bottenvåning af sten, jern eller andra dermed jämförliga ämnen och öfriga del af trä eller korsvirke till 11 meter.

Ehuru det är tydligt, att sannolikheten för en utbruten eldsvådas spridande till angränsande byggnad blifver helt olika, såväl om mellanliggande afstånd är längre eller kortare, som om byggnaderna äro utvändigt putsade eller ej, har dock i förslaget intet afseende fästas vid dessa omständigheter.

Hvad gatubreddens angår anfördes i § 12, mom. 2 af förslaget: "Gata, som är afsedd att förmedla betydligare samfärdsel, får ej utläggas till mindre bredd än 18 meter. Annan gata skall utläggas till erforderlig bredd". Denna erforderliga bredd, af hvad som från brandsynpunkt menas med gata, är i § 15, mom. 2 minimitbegränsad sålunda: "Afståndet mellan byggnadslinierna mot gata får icke göras mindre än 12 meter". I nu gällande byggnadsstadgas § 13 föreskrives, att gata skall vara 18 meter bred, dock att undantagsvis, där sådant af omständigheterna påkallas, gata af ringa längd må läggas till bredd af minst 12 meter, skolande skälen därför vid underställningen uppgifvas. Följaktligen komma många gator, som enligt nu gällande stadga skola hafva en bredd af 18 meter, att vid nya förslagens tillämpning utläggas till allenast 12 meters bredd mellan byggnadslinierna.

Genom den sålunda minskade gatubreddens ökas gifvetvis lättheten för elden att sprida sig till byggnad å andra sidan af en gata, och följaktligen bör från brandsynpunkt byggnad vid smal gata vara lägre än vid bred gata. Iakttagtes ej detta, kan med skäl ifrågasättas, huruvida icke faran för mera omfattande eldsvådor blifver större vid tillämpning af nya stadgeförslaget, än hvad nu är fallet.

Den högsta fasadhöjd, som vid en gata af allenast 12 meters bredd bör ifrågakomma för byggnad, utvändigt bestående af oskyddadt trä, är 8 meter. Denna fasadhöjd medgifves, att byggnaden uppföres i två våningar, hvardera med en rumshöjd af 3 meter. Någon större fasadhöjd torde för öfrigt ej behövas vid

dylik smal gata, då byggnaden under inga omständigheter får innehålla mer än 2-ne våningar eller förses med vindrum.

Då byggnad af trä utvändigt är skyddad med puts och sålunda mindre mottaglig för eld utifrån än ett bart trähus, kan åt densamma gifvas något större höjd, äfven om byggnaden är belägen vid en gata af 12 meters bredd. Dock kan en fasadhöjd af 10 meter ej härvid förordas, utan torde en begränsning af 9 meter rätteligen böra föreskrifvas. Byggnaden fyller i alla fall de anspråk, som enligt stadgeförelaget kunna sättas på ett två-våningshus utan vindrum.

De byggnader, som hafva sin undervåning af sten eller dylikt och sin öfriga del af trä, ör från brandsynpunkt ganska likställda med träbyggnaderna, då de hafva sin öfversta del, till hvilken elden utifrån först sprider sig, af trä. Samma bestämmelser, som gälla för trähus vid gata af 12 meters bredd, böra därför tillämpas för de kombinerade sten- och trähusen. De böra därför ej hafva mer än två våningar, ej hafva vindrum och ej hafva större fasadhöjd än 9 eller 8 meter, beroende på, om öfre husdelen är putsad eller ej.

Hvad slutligen angår byggnader inne å tomt, torde deras eldfarlighet vara större än byggnadernas vid gata, då de enligt paragraferna 42—46 få läggas intill hvarandra på ett minimi-afstånd af fyra och en half meter, för såvidt ej bestämmelserna i denna paragrafs mom. 3 lägga hinder därför. Förslaget föreskrifter i denna paragrafs mom. 1 och 3 kunna därför ej anses tillräckligt betryggande för byggnader inne å tomt. Exempelvis finnes i förslaget intet hinder för att inne å en tomt, där invid gata byggnad af trä med 10 meters fasadhöjd finnes, uppföra en träbyggnad med samma höjd på ett afstånd af 10 meter från huset vid gatan, och torde afståndet mellan de båda byggnaderna underastund kunna ytterligare minskas, om medeltalet af bredden hos gårdsummets skilda delar understiger 10 meter. Med tillämpning af sådant byggnadsätt är faran för mera omfattande eldsvåda synbar.

De synpunkter, som framhållits rörande byggnader vid gata, göra sig därför fullt ut lika gällande för byggnad inne å tomt, isynnerhet som gårdarne underastund äro belämnade med brännbara ämnen, hvilket icke är fallet med gatorna.

Föreningen anser därför, att liknade bestämmelser, som här ofvan ansetts behöfliga för vid gata belägna byggnader af olika eldfarlig ytterbeklädnad, äfven böra gälla för byggnader inne å tomt, hvarvid afståndet mellan byggnader inom en tomt bör likställas med gatubredden.

På grund häraf får Föreningen föreslå, att § 48, mom. 1, fjerde och femte punkterna, erhålla följande ändrade lydelse:

Byggnad af trä eller korsvirke må vid gata af minst aderton meters bredd uppföras i högst två våningar och till en höjd af tio meter. Understiger afståndet mellan byggnadslinjerna vid gata aderton meter, må sådan byggnad ej uppföras till större höjd än åtta meter, därest byggnad ej är utvändigt beklädd med puts, i hvilket fall den må uppföras till en höjd af nio meter. Uppföres dylik byggnad inne å tomt gälla — med iakttagande af hvad i mom. 3 här nedan föreskrives — rörande höjd och våningsantal samma bestämmelser, som föreskrifvits för sådan byggnad vid gata, hvarvid afståndet mellan byggnaderna vid gatan och inne å tomten betingar samma villkor som gatubredden.

Där byggnad af trä eller korsvirke uppföres till nämnda höjd eller våningsantal, få boningsrum icke inredas å vinden.

Byggnad med bottenvåning af sten, jern eller annat därmed jämförligt ämne och öfriga del af trä eller korsvirke, får vid gata af minst aderton meters bredd uppföras i tre våningar och till en höjd af elfva meter, under villkor, att byggnadens väggar och tak invändigt putsas, samt att trapporna i bottenvåningen utföras af sten eller andra därmed jämförliga ämnen. Där sådan byggnad uppföres till nämnda höjd eller våningsantal, få boningsrum icke inredas å vinden, ej heller må dylik byggnad uppföras i stad eller ort, som förklarats tillhöra den sista gruppen.

Understiger afståndet mellan byggnadslinjerna vid gata aderton meter, gäller med afseende å dylik byggnads höjd, våningsantal och vindrum, hvad här ofvan är föreskrifvet för byggnad af trä eller korsvirke vid sådan gata.

Uppföres dylik byggnad af eldfast ämne och trä inne å tomt gälla — med iakttagande af hvad i mom. 3 här nedan föreskrives — rörande höjd, våningsantal och vindrum, samma bestämmelser, som föreskrifvits för sådan byggnad vid gata, hvarvid afståndet mellan byggnaderna vid gatan och inne å tomten betingar samma villkor som gatubredden.

Mom. 5. Byggnads yttertak får — enligt stadgeförelaget — icke skjuta öfver det plan, som för den händelse byggnaden uppföres till högsta höjd, från fasadytans öfverkant tänkes höja sig inåt byggnaden i en vinkel af 45° mot horisontalplanet. Enligt denna bestämmelse skulle sålunda en byggnads tak kunna

sträcka sig i 45° lutning mot horisontalplanet från ena fasadytans öfverkant till takplanet skär motsatta fasadytans plan. Det torde näppeligen vara kommittérades afsikt, att så höga tak skola tillåtas, men, då det vid tydningen af stadgeförelaget redan nu framhållits, att angifna takresning måste anses blifva lagenlig, synes det Föreningen, att en omedrigering behöfver göras så, att orden "fasadytans öfverkant" utbytes mot "respektive fasadytors öfverkanter".

§ 50.

Det af kommitterade föreslagna stadgandet om en minimihöjd af 3 meter för boningsrum förefaller Föreningen väl strängt. De från brandsynpunkt eldfarliga byggnaderna af enbart trä samt af sten och trä tvings härigenom upp till en onödig höjd. Någon fullt giltig anledning att frångå den i gällande byggnadsstadgas § 32 stipulerade minimihöjden af 2,00 meter torde ej föreligga.

Föreningen anser därför, att paragrafens första stycke bör erhålla följande ändrade lydelse:

"Boningsrum skall hafva en höjd af minst 2,00 meter; dock må i byggnad, som icke uppföres till större höjd än 6 meter, boningsrumms höjd vara allenast 2,00 meter".

§ 51.

Mom. 1, 1 stycket. Efter orden "ertorderlig tjocklek" bör tilläggas följande: "och till en höjd öfver högsta angränsande yttertak af minst 0,3 meter".

2 stycket. Antages kommitténs förslag oförändradt, skulle förhållandet i allmänhet blifva så, att skyldigheten att uppföra brandmur mot grannens tomt komme att blifva olika för hus i gatulinjens tomträngs och för hus i tomträngs inne å tomt, allendestund byggnad i gatulinjen väl sällan kommer att understiga 6 meter.

Då faran för eldsvådas spridning till grannens tomt visat sig påförda en ändring af nuvarande bestämmelser, får Föreningen hemställa, att det i Byggnadsstadgeförelaget föreslagna afståndet af 6 meter till tomträngs bör vara gällande oafsedt byggnadshöjden.

Föreningen anser derfor, att mom. 1, andra stycket, bör utgå.

3 stycket. Efter orden "skilda tomter" bör införas: "under villkor, att muren göres minst 50 % starkare, än som enligt byggnadsordningen för enkel brandmur föreskrives".

Mom. 2. Första stycket innehåller bestämmelse, att byggnader af trä eller korsvirke skola afdelas med brandmurar, så anbragta, att icke någon af byggnadens delar upptager större yta än 400 kvadratmeter.

Någon liknande väl behöflig begränsning af träbyggnaders mått — utöfver de som för byggnader i allmänhet betingas för tomts bebyggande — finnes visserligen ej i nu gällande byggnadsstadga, men hafva, till skydd mot större eldsvådor, några städer infört bestämmelser i samma riktning i sina byggnadsordningar.

Härvid har hänsyn tagits till, huruvida byggnad befinner sig mer eller mindre fristående, så att, där byggnaderna legat skilda från hvarandra, desamma fått uppföras med större yta, än där byggnaderna legat nära eller invid hvarandra. Exempelvis stadgas i en byggnadsordning, att träbyggnader ej få utan att afdelas med brandmur inefatta större yta än 300 kvm., utom i villakvarter, där byggnadsnämnd kan lemna tillstånd till uppförande af dylika byggnader, upptagande ett yttinnehåll af 400 kvm.

Kommitterade hafva ej angifvit något skäl, hvarföre förslaget angifver 400 kvm. såsom tillåten byggnadsyta, oafsedt byggnads belägenhet. Därest kommittérades förslag härutinnan fastställas, är det alltför sannolikt, att städernas byggnadsordningar komma att upptaga de i byggnadsstadgan angifna högsta måtten för boningshus af trä.

Den kubikmassa, som en träbyggnad enligt förslaget får innehålla utan att afdelas med brandmur, är afsevärdt stor, då fasadhöjden får uppgå till 10 meter, taklutningen mot horisontalplanet får vara 45° och yttinnehållet 400 kvm. Exempelvis kommer en sådan byggnad, som antages hafva en bredd af 10 meter, att få en längd af 40 meter, en höjd till taknocken af 15 meter och innehålla en rymd af 5,000 kubm. Då härtill kommer, att afståndet mellan byggnaderna enligt förslaget kommer att oftare än nu blifva 12 meter tvärsöfver gata och 4—5 meter till byggnad inne å tomt, är sannolikheten ganska ringa för att en eldsvåda, som hunnit fullt angripa ett dylikt stort och högt trähus, skall kunna begränsas till detsamma utan att sprida sig till de omkringvarande trähusen.

I samma § 51 af byggnadsstadgeförelaget föreslås, att boningshus med bottenvåning af sten eller jern och öfrig del af trä eller korsvirke — som får uppföras till en fasadhöjd af 11 meter under villkor, att byggnadens väggar och tak invändigt putsas samt att trappor i bottenvåningen utföras af sten — ej får upptaga mer än 250 kvm. utan att afdelas med brandmur.

Jämföras de enbart af trä byggda husen med de kombinerade sten- och trähusen märkes, att de senare få byggas till en större höjd af en meter, men måste de invändigt göras mycket mindre mottagliga för eld och begränsas deras rymd, utan att afdelas med brandmur, så att de ej få innehålla mera än $\frac{2}{3}$ delar af den för enbart trähus tillåtna kubikmassan.

Utän att vilja yrka på någon lättund i bestämmelserna angående uppförandet af kombinerade sten- och trähus, då det af åtskilliga skäl ej är önskligt, att desamma vinna spridning inom landet, får Föreningen dock från brandsynpunkt framhålla, att, då desamma ej få innefatta mer än 250 kvms yta utan att afdelas med brandmur, det från brandsynpunkt ej finnes någon anledning medgifva, att de ännu eldfarligare byggnaderna af enbart trä få innehålla 400 kvm. utan att afdelas med brandmur.

Föreningen får på grund häraf föreslå, att § 54. mom. 2 första stycket, må erhålla följande ändrade lydelse:

2. Boningshus af trä eller korsvirke, hvilket upptager större yta än trehundra kvadratmeter, skall afdelas med brandmur, om byggnaden är belägen inom område, där slutet eller koppladt byggnadssätt förekommer.

Förstiger sådan byggnads yta sexhundra kvadratmeter, skall den vara afdelad medelst brandmurar, så anbragta, att icke någon af byggnadens delar upptager större yta än trehundra kvadratmeter.

Inom område, där öppet byggnadssätt är föreskrifvet, skall boningshus af trä eller korsvirke, hvilket upptager större yta än fyrahundra kvadratmeter, afdelas med brandmurar, så anbragta, att icke någon af byggnadens delar upptager större yta än fyrahundra kvadratmeter.

§ 56.

Efter ordet "pipor" inskjutas orden "afvenksom byggnadens ventilationsrör". Den i stadernas byggnadsordningar allmänt intagna bestämmelsen därom, att bjälk- och taklag skola från skorstenar så afväljas, att afståndet från trä till rökgång blir minst en hel sten d. v. s. 30 cm., torde få anses ur elfdarensynpunkt tillfredsställande.

I fråga om ventilationsrören saknas emellertid bestämda föreskrifter. Föreningen får därför hemställa att § 56 gifves ofvan föreslagna förändrade lydelse och såsom skäl härför anföras, att ventilationsrören för att bättre funktionera ofta dragas jämlöpande med eldstadsrören och skilda från dessa enbart genom en fjärdedels sten d. v. s. sten på kant. Genom skiljövaggens fogar intränger sedermera af olika anledningar (sotningsarbetet, sättningar och dyl.) så småningom sot i ventilationsröret. Vid soteld sprider sig denna till ventilationsröret och därifrån till trossbottnar eller bjälklag. Ett annat förhållande är, att det ofta inträffar, att ventilationsrören något år efter byggnadens uppförande tagas i bruk såsom eldstadsrör.

Tilläggsbestämmelser.

1:o

Erfarenheten har visat, att i flera städer höga byggnader af sten förses med vindskupor, takutspång, taklister och dylikt af trä, hvarigenom elds spridning till och från dessa byggnader i hög grad ökas. Då stadernas byggnadsordningar ej aktat nödigt förbjuda sådant byggnadssätt, synes det Föreningen vara af behovet påkalladt, att i byggnadstadgan uttryckligen föreskrives, att å byggnad, som på grund af i laga ordning meddelade bestämmelser ej får uppföras af annat material än sten, jern eller andra därmed jämförliga ämnen, vindskupor, takutspång, taklister och dylikt ej få utföras af trä, med mindre de beklådas med plåt eller annat brandfritt ämne. Samma föreskrift bör äfven gälla för reviderade trähus af större höjd, än som för oreviderade trähus är tillåtet.

2:o

Kommitterade hafva ur sitt förslag uteslutit den i § 29 af gällande byggnadsstadga meddelade bestämmelsen, att å hörnbyggnad vid gata eller allmän plats hörnet skall på visst sätt afskäras.

Denna bestämmelse torde hafva tillkommit ur trafiksynpunkt, och de skäl, som vid stadgans utarbetande förelågo, hafva sedan dess i onad grad ökat genom framträdandet af hastiga fortskaffningsmedel såsom velocipeder, motorcyklar, automobiler och spårvagnar.

De afskurna hörnen å byggnaderna vid gatukryssen hafva från brandsynpunkt en afsevärd betydelse, i det de understundom kunna möjliggöra för de uttryckande brandkärnorna att undvika hopkörning med andra hastigt uppträdande trafikanter.

Föreningen anser därför, att i den nya byggnadsstadgan bör bibehållas en föreskrift af hufvudsakligen samma innehåll som gällande byggnadsstadgas § 29, så att åtminstone i bygg-

nads bottenvåning dylikt afskäring eger rum vid mera trafikrade gator, dock med byggnadsnämnd tillagd befogethet att medgifva undantag från bestämmelsen, då sådant från trafiksynpunkt utan olägenhet kan ske.

Stockholm den 4 Dec. 1909.

Underdånigt För Svenska Brandchefsföreningen. Styrelsen:

Elof Tegnér. Ordförande. Brandchef i Göteborg.	O. von Malmberg. Vice Ordförande. Brandchef i Gefle.	A. Svinhufvud. Brandkapten i Stockholm.
---	---	--

Rudolf Stridbeck. Sekreterare. Brandchef i Kalmar.	Robert Mossberg. Brandchef i Norrköping.	Gustaf Braun. Brandchef i Helsingborg.
---	---	---

G. Heggren.
Brandchef
i Sundsvall.

Göteborgssammanträdet.

Detaljeradt program för Brandchefsföreningens årsammanträde i Göteborg den 15, 16 och 17 Mars håller nu på att upprättas och kommer att under Februari utsändas till föreningens medlemmar och dessutom att införas i denna tidskrifts nummer, som utsändes i första veckan af Mars månad.

Mötesdeltagare, som önska rum eller inackordering i förväg anskaffade, böra i god tid härom meddela sig med Brandchefen, Kaptenen m. m. E. Tegnér, Göteborg.

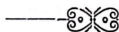
Sammanträdena komma att hållas å hufvudbrandstationen i Göteborg, där äfven utställning af brandredskap m. m. kommer att inrymmas.

Förutom de i vårt januarinummer angifna öfverläggningsämnen kommer Brandchefen i Gefle, Major O. von Malmberg, att hålla ett föredrag om brandsyner och dessutom lämna redogörelse för utrustningen m. m. af Gefle stads nya brandautomobil.

Brandsynerna hafva ju sin särskilda betydelse för samhällenas skydd mot eldfara, men då sättet för desamma utförande äro ganska olika, torde Major v. Malmbergs mångåriga erfarenheter förvisso hafva lärorika uppslag att lämna brandcheferna, och genom dem de respektive samhällena.

Beträffande automobilfrågan, så har den ju nu kommit på dagordningen i vårt land, hvarför det torde blifva af stort intresse att erhålla kännedom om Gefleautomobilens beskaffenhet, utrustning samt framkomlighetsförmåga under speciellt vinterförhållanden.

Reseanslag till bevisande af sammanträdet hafva, enligt hvad vi förspott, redan beviljats i en del samhällen, och vi uppmana föreningens medlemmar att i god tid framhålla de lärdomar, som af sammanträdet bevisande komma att följa för samhällena, och på grund häraf göra sina framställningar om reseanslag.

Blif medlem af Svenska Brandchefsföreningen!

Anmälan bör göras snarast till Föreningens Sekreterare, Brandchefen, Kapten R. Stridbeck, Kalmar.

Eldsvådan vid Strandvägen i Stockholm

den 4 Jan. 1910.

Den 4 Januari 1910, kl. 7,27 f. m. uttryckte Johannis, Katarina och Östermalms brandstationer efter anmälan per telefon af polisman, att eldsvåda utbrutit inom egendomen Strandvägen 7 a och b.

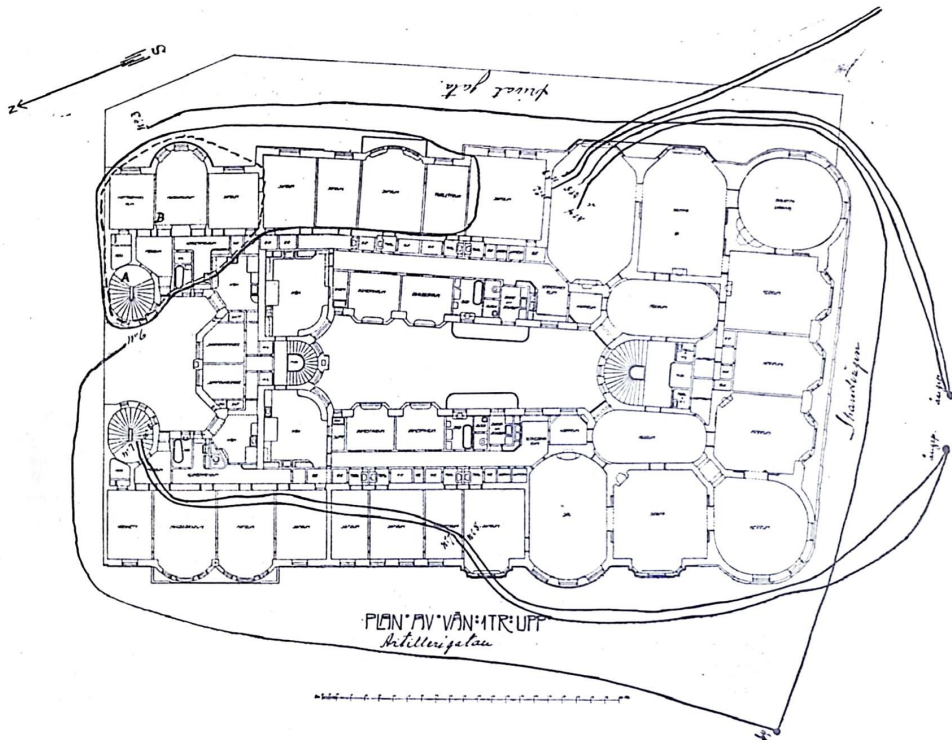
Vid brandkårens framkomst befans, att eld uppstått på grund af en arbetares oförsiktighet vid påfyllning af ett fotogénbloss från ett fat liggande i ett rum (se B å planritningen) å nedre botten inom en flygelbyggnad till ett under uppförande varande boningshus,

liga våningar samt å vinden, hvaremot de tvenne öfriga — de å planritningen med n:r:is 3 och 6 betecknade — användes dels för släckandet af elden i flygelbyggnadens undre partier, dels som reserv i den händelse elden skulle sprida sig ytterligare.

På af elden hotade punkter voro därjämte brandkarlar utposterade med pyttsprutor.

Kl. 12,15 e. m. var elden fullständigt släckt, och det vid huvudstyrkans aftåg kl. 10,45 f. m. kvarlemnade eftersläckningsmanskapet inryckte till sin station.

Skadadt af elden blef i samtliga våningar det inom den å planritningen streckade linien belägna området, hvaremot å vinden och taket elden fick den utsträckning, som den fulldragna linien utvisar. Af bränder antändes öfriga delar af byggnadens tak på några

hvilket omfattade en areal af omkring 1500 kvm., samt att den spridt sig till samtliga överliggande våningar och vindsvåningen, hvarjämte den vunnit en sådan utbredning, att lågorna slogo ut såväl genom flygelbyggnadens fönster som upp genom dess tak, som endast delvis var plåtbeklädt.

På grund af den orkanlika, nordvästliga stormen hotade elden att antända öfriga delar af det stora byggnadskomplexet, äfvensom ett öster därom på andra sidan af en omkring 12 m. bred privat gata likaledes under uppförande varande byggnad af samma storlek, samt liksom det hus, hvori elden rasade, omgifvet af byggnadsställningar, hvarigenom det skyddande afståndet mellan de båda husen betydligt förminskades, och gjorde faran för en antändning öfverhängande.

Släckningsarbetet verkställdes med 8 slangledningar från tvenne brandposter samt från tvenne på kajen vid Nybroviken uppställda ångsprutor.

Af dessa ledningar uppdrogos sex i husets samt-

ställen, men den uppkomna elden släcktes omedelbart utan att hafva anställt någon skada.

Som bevis på stormens våldsamhet må anföras, att eldbränder fördes af densamma ända till 1100 m. från eldstället samt nedfölla på däckat af vid Alkärrret liggande pansarbåtar, hvars manskap släckte desamma.

Orsaken till eldens utomordentligt hastiga spridning redan före brandkårens ankomst, oaktadt dess utbrott så godt som omedelbart anmäldes per telefon, torde förutom den svåra stormens för en spridning gynnsamma riktning och det å nedre botten befintliga fotogénfatet, som gaf god näring, få sökas i det ofullbordade skick, hvori byggnaden befann sig. Samtliga våningar med undantag af den första och den femte, hvars brandbottnar bestodo af betonghvalf, saknade nämligen dylika helt och hållet. Endast trossbottenbjelkar af trä voro inlagda; därjämte fanns en myckenhet byggnadsvirke såsom plank och bräder i samtliga våningar.

I den å planritningen med A. betecknade trappuppgången voro 1—4 trapporna gjutna i betong, under det att i de öfriga endast trästommarna voro uppsatta. På grund af att gjutningen till fjärde trappan afslutades dagen före eldens utbrott, var betongen ej tillräckligt moiståndskraftig, utan instörtade trappan, då elden nådde densamma och antände den ännu kvarsittande trästommen.

De öfriga 3 trapporna utthärdade däremot eldens samt vattnets förenade inverkan och kunde användas under släckningsarbetets senare del.

Af ovanstående redogörelse framgår med tydlighet vikten af, att brandväsendet erhåller snabb under rättelse om en eldsvådas utbrott samt att från början tillräckliga åtgärder vidtagas för densammes bekämpande.

S. H.

Den stora kolbranden vid Vesterås hytta.

Fredagen den 8 sistlidne Oktober allmarkerades Vesterås brandkår pr. telefon och uttryckte till Vesterås Masugnsbolag, der eld utbrutit i ett kolupplag. Under det släckningsarbete, som nu följde, voro såväl befäl som manskap, med undantag af några timmars hvilas hvarje dygn, i oafbruten verksamhet till måndagen den 11, således i 59 timmar, hvarefter tillkom ett dygn efterbevakning. Fullt släckt var elden först den 13.

Angående en del detaljer under detta släckningsarbete meddelar brandchefen i Vesterås följande: c:a 30 fall af svimning inträffade till följd af de utströmmande gaserna, hvarför alltid 2 man måste placeras vid hvarje stålör, enär manskapet utan föregående tecken på öfverhandtagande förgiftning störtade medvetlösa omkull vid strålrören.

Till följd af kolupplagets fördelaktiga läge vid Mälaren kommo endast 2,100 meter slang till användning. Under den tid, då arbetet bedrefs som intensivast, voro 14 strålar riktade mot eldhärden. Från Stockholm utsändes till hjälp en ångspruta, och arbetade denna från kl. 9 e. m. på fredagskvällen till kl. 3-tiden på lördags eftermiddag.

Angående öfriga detaljer vid branden hänvisas till följande referat:

Hvilka stora ansträngningar, som varit förenade med utförandet af släckningsarbetet, kan man göra sig en föreställning om, då man erfar, hvilken oerhörd vattenmängd, som åtgått för att dämpa elden. Stadens båda ångsprutor och Köpingsbåten Nyttigs flodspruta levererade nämligen icke mindre än 7,500 liter vatten i minuten. Af dessa sprutor hade stadens lilla ångspruta varit i oafbruten verksamhet från omkring 2-tiden första brandnatten till kl. half 10 på måndagsmorgon, flodsprutan från Köping från fredags eftermiddagen till samma tid och stadens stora ångspruta från kl. half 3 brandnatten med afbrott endast för ombyte af ventilfjädrar och gummipackningar. Dessutom var den från Stockholm med tåg hittransporterade ångsprutan i arbete från kl. 9 på fredagskvällen till half 3-tiden på lördags eftermiddag. Samtliga sprutor ha fungerat synnerligen väl.

För att underlätta vattnets nedträngande i den brinnande kolmassan anskaffade man på fredags kvällen från gasverket långa rör, som nedborrades ända till 12 å 15 meter. Sedan satte man sprutmunstyckena

i ena ändan på dessa rör och pressade så in vatten i själva centrum af eldhärden. Denna åtgärd visade sig också synnerligen verkningsfull.

För att skydda de stolpar och strälvor, som uppbära taklaget, hvilka funnos inuti den brinnande kolmassan, måste man från första början koncentrera uppmärksamheten på att leda ned vatten intill dessa. Oaktadt denna försiktighetsåtgärd visade det sig redan på fredagen, att elden angripit dessa stolpar så pass mycket, att de här och hvar började svika, med påföljd, att flera takbjelkar brusto och taklaget öfver själva eldhärden började "sätta sig" i oroväckande grad. Här var raskhet och beslutsamhet af nöden. Faran för att taket förr eller senare skulle instörta var ögonskinlig. Och under sådana omständigheter var det naturligtvis mindre behagligt för släckningsmanskapet att fortsätta med sitt arbete inunder detsamma. Man lät sig emellertid icke förskräckas utan grep hurtigt an med att förstärka de brustna takbjelkarna, på samma gång man för att minska tyngden afplockade teglet af taket på ställen, där bärigheten visade sig försvagad. Härigenom lyckades man också förekomma en ödesdiger katastrof. Därför är brandmanskapets personliga mod och oförskräckta uppträdande värda både beundran och erkännande.

En annan sak, som gjorde släckningsarbetet mer än vanligt riskabelt, var, såsom vi förut omnämndt, förekomsten af kolos, som framkallade flera förgiftningsanfall. Detta kolos var synnerligen förrådiskt. Utan att man visste ordet af, kunde man få en dosis så stark, att man inom några ögonblick var färdig att svimma. Så berättas det, att en person, som tillfälligtvis var nere på brandplatsen, vid en rond inne i kolhuset stötte i halfmörkert mot ett par stöflar, som lågo på koltrafven. Vid närmare undersökning befanns det, att inuti stöflarna funnos ett par fetter och dito ben, som tillhörde en i släckningsarbetet deltagande beväringssman, hvilken utan att någon observerat det, låg där afsvimmad till följd af koloset. Utburen i friska luften dröjde det dock icke länge, förrän mannen återfick medvetandet.

När de första inträffade förgiftningsfallen inberätats till förste stadsläkaren dr. Tingvall, tillrådte denne, att släckningsarbetet borde upphöra inne i själva kol-ladan. Men som detta varit liktydigt med ett uppgifvande af hela släckningen, enär det då varit omöjligt att skydda ladnan från antändning, följde man icke detta råd utan fortsatte, trotsande faran af koloset. Djärligheten visade sig äfven i detta fall ha lyckan med sig.

Verkan af koloset medförde nämligen icke några allvarsammare följder utan inskränkte sig till att framkalla illamående hos en del af manskapet samt försakade de omnämnda svimningsanfallen.

Arbetet med lämpningen af kol, i afsikt att afskilja den brinnande delen, en fjärdedel, af upplaget från de tre fjärdedelar af detsamma, som voro oberörda af elden, fortgick under lördagen och afslutades på söndagen. I detta arbete deltog på fredagen och lördagen, den senare dagen till kl. 12 middag, med erkännansvärd energi 100 man ur Västmanlands regemente. Scm emellertid regementet skulle hemförlovas, måste brandchefen för det fortsatta släckningsarbetet söka hjälp på annat håll och hänvände sig i detta syfte till gasverket och stadens arbetschef, som hvardera beordrade 20 man till brandplatsen. Denna arbetsstyrka började dels med typkarror och dels med 9 dragare, att utköra det af elden härjade kolpartiet. Vissa delar af detsamma äro endast i obetydlig grad skadade af elden och vattnet och kunna således an-

vändas i hyttan. Samma är förhållandet med de 3 å 4 hundra läster kol, som östs i sjön.

Kostnaden för släckningen och lämpningen af kolen ersättes af brandförsäkringsbolaget Fenix, i hvilket bolag kollagret är försäkrat för 136,000 kr. Försäkringssumman för kolhuset uppgår till 41,200 kr. Brandskadeersättningen uppgick till kr. 6,930: — för byggnaden, till kr. 51,113: — för kollagret.

Att den hotande eldsvådan kunde begränsas på sätt, som skett, får väl främst tillskrivas det planmässiga, klokt beräknade och i hvarje detalj väl öfvervakade och ledda släckningsarbetet. Stadens brandchef, hr C. G. Sjöqvist, unnade sig under de första två dyggen knappast någon hvila, och med samma energi utförde äfven underbefäl och manskap sina krävande uppgifter.

Eldsvådan i Trelleborgs Borstfabriks A.-B.

den 24 Januari 1910.

Klockan 7,40 f. m. anmäldes å brandstationen genom bud, att eld utbrutit i ofvannämnda fabrik. Efter 4 minuter var fasta brandkåren under brandchefens befäl, med kolsyresprutan på platsen, men rasade elden redan då våldsamt i fabriksbyggnadens båda våningar, hvarför brandkåren genast koncentrerade sitt arbete, på att skydda närliggande, lättantändliga byggnader af trä.

På 3 meters afstånd från den brinnande byggnaden åt vester låg nemligen en lång träbyggnad, innehållande ett större saltupplag och i sydväst, sammanbyggda med eldhården, en större stallbyggnad, lo-gebyggnad samt diverse skjul, allt af trä med papptak.

Kolsyresprutans vattenförråd, c:a 600 liter, var naturligen inom kort förbrukadt, men båda ångsprutorna (Ludvigsbergs n:o 7) uppeldades under tiden och placerades i stadsparkens dammar, på ett afstånd af 250 meter från eldstället. Från dessa utlades tvenne 76 mm. slangledningar, af hvilka den ena förgrenades till tvenne ledningar i närheten af eldstället.

Sedan ångsprutorna kommit i gång, begränsades elden med lätthet till själva fabriksbyggnaden, utan att de förutnämnda träbyggnaderna tagit någon som helst skada. C:a 20 meter från brandstället var ett större fotogénupplag beläget, men på grund af det lugna vädrat, som under släckningsarbetet var rådande, förelåg ingen fara för detta.

En 16-mans handkraftspruta, matad af vattenkörare, och betjenad af reservkåren, var placerad i omedelbar närhet af detta upplag, för att vid behof kunna öfvergjuta byggnaden med vatten.

Båda ångsprutorna arbetade i 4 1/2 timmar. Använd slang: 650 meter. Fabriksbyggnaden var uppförd i tvenne våningar af tegel med papptak, saknade trossbotten, och hela inredningen, bjelklag, golf, trappor o. d. af trä.

En s. k. primuslampa hade exploderat, och borst- affall, det synnerligen eldfängda, betydande lagret af material och färdiga arbeten samt golvet i nedre våningen, som var genomdränkt af oljor från en fotogénmotor, placerad i ett hörn af fabrikslokalen, gifvo riklig näring åt elden. En pojke, som vid eldens utbrott befann sig i andra våningen, räddades med knapp nöd genom ett jernfönster.

Vakthavande å brandstationen blef först under- rättad om eldsvådan 10 å 12 minuter efter dess utbrott, hvilket förklarar den utsträckning, elden tagit vid tiden för brandkårens ankomst till eldstället.

Brandförsäkringsbeloppet uppgår till 33,000 kronor för maskiner, inventarier och varulager, samt 12,000 kronor för fabriksbyggnaden, allt tecknad i bolaget Skåne.

A. J.

Rön vid eldsvådor.

Det händer ofta, att brandkåren per telefon underrättas om eldsvådor i ordalag, som ingifva föreställning om, att någon direkt fara för eld ej föreligger. "Vi ha' känt röklukt, men kunna inte finna någon eld; var god sänd hit en man för undersökning!" eller "Här har varit eld i sopor; den är släckt nu, men det vore bra, om någon från brandkåren komme hit", eller dylikt. Faran af att lita på dylika uppgifter eller låta sitt handlingsätt bero af dem, kan ej nog framhållas, då den, som gör anmälan om ett eldsvådetilbud, i regel ej kan bedöma, hvilka släckningsåtgärder eventuellt måste vidtagas.

Det är på grund af gjord erfarenhet härom, som instruktionen för vaktbefälhavarne vid Stockholms brandkårs samtliga stationer upptagit följande bestämmelser:

"Vid alla tillfällen, som föranleda vaktens utryckning, skall fullständig redskap medtagas" samt "Vid anmälan om mindre tillbud till eldsvåda, utrycker vaktens som vanligt — d. v. s. med fullständig materiel — beroende på vaktbefälhavarens omdöme och inhämtade upplysningar, huruvida öfriga stationer skola allrimeras eller icke".

Tvänne i högsta grad belysande exempel på nödvändigheten, att undantagslöst tillämpa ofvannämnda regel, hafva under denna månad förekommit vid Stockholms stads brandkår, och då de torde hafva något intresse för herrar kamrater, ber jag att i korthet få meddela förloppet därvid.

Den 6 Jan. kl. 5,8 f. m. anmälde en patrullerande poliskonstapel pr. telefon, att han tyckte sig förmärka brandlukt vid Karduanmakaregatan nedre del, söder om Drottninggatan. Någon eld kunde han ej iakttaga; bad om "några man till undersökning". — Johannes station, hvilken omedelbart utryckte med fullständig redskap, fann vid framkomsten till den angifna platsen, inom ett större uthus med stallar på gården till Karduanmakaregatan 6, en mycket omfattande eldsvåda, hvars släckande kräfte en tid af något öfver 4 timmar och vid hvilken icke mindre än 5 slangledningar från brandposter måste tagas i anspråk. —

Den 17 Jan. kl. 5,40 f. m. erhöil brandchefen följande telefonmeddelande: "Jag är fru X.; portvakten, som ej har telefon, har bedt mig meddela, att rök tränger in i portvaktslägenheten å n. b., Lilljansplan 6. Var god gör en undersökning!"

Oaktadt den uppgifna egendomen låg inom Östermalms brandstations utryckningsområde, allrimerades utom denna vakt jämväl huivudstationen — mest på grund af att meddelandet inkom under en ur eldsvådesympunkt så farlig tid, som mellan 2—6 på efternatten. Och det visade sig, att denna försiktighet varit välbetänkt, ty vid framkomsten till eldstället befanns sakläget vara följande: en fyrrumslägenhet å n. b.

stod i full brand, 3 äldre personer och 4 barn hade med knapp nöd kunnat genom ett fönster åt gårdsidan undkomma elden, och från våningen 1 tr. åt gatan hördes förtvillade rop om hjälp. Nu var det tydligt, att den för "undersökning" utsända styrkan behöfde fullt tagas i anspråk. Samtidigt med att 2:ne slangledning utlades för eldens dämpande, restes förlängningsstegar och mek. stegen, utför hvilka 4 kvinnor nedtogos i säkerhet.

Elden hade sin orsak uti, att en brinnande lampa kvarglömts i ett klädkåp. E. S.

Om kinematografteatrar.

Under denna rubrik påbörjas i detta häfte af tidsskriften en uppsats angående dessa teatrar, afhandlande deras eldfarlighet, åtgärder, som böra vidtagas för att minska densamma, säkerhetsanordningar till ökande af allmänhetens säkerhet vid besök å dessa teatrar m. m. För att emellertid från början klargöra, att kinematografernas eldfarlighet först och främst härleder sig från filmen, går jag att i denna första afdelning redogöra för det ämne, af hvilket de äro tillverkade, nemligen celluloid, och dernäst att relatera en del försök med kinematograf-films, som egde rum under branchefssammanträdet i Kalmar 1908. Jag har valt denna väg för gången i framställningen, emedan redan af kändedom om celluloidens beskaffenhet och förhållande vid inverkan af värme samt af resultaten vunna af de ofvannämnda försöken en del säkerhetsanordningar o. d. skola lättare blifva klargjorda och motiverade.

Namnet celluloid är bildadt af det latinska ordet cellula, som betyder cell, och det grekiska eidos, som betyder utseende. Celluloiden framställas af kolloidium-bomull och kamfer.

För fabriktionen använder man som regel silkepapper, då cellulosan i denna form lättare genomtreras än bomullen. Sedan silkepapperet blifvit sönderskuret i små stycken, neddoppas dessa i en blandning af lika delar salpetersyra och svafvelsyra. Derefter males det, uttvättas och urvattnas i hydraulisk press.

Celluloidens framställning ur den sålunda färdiga nitrocellulosan kan ske på olika sätt. Ett sätt är, att den fuktiga nitrocellulosan sammanmales med ungefär sin halva vikt kamfer, hvarefter blandningen valsas och pressas under mycket starkt tryck, så att vattnet afrinner. Derpå sker ånyo pressning under flera timmars tid vid 130° C. Härunder löser kamfern fullständigt nitrocellulosan. För att slutligen aflägsna de sista resterna af fuktighet, torkas preparatet i lufttomt rum, i hvilket ett med smält klorcalcium fylldt kärl befinner sig för att påskynda absorbtionen. Ett annat sätt att framställa celluloid ur den färdiga nitrocellulosan är, att densamma torkas och derpå öfvergjutes med en lösning af kamfer i eter eller metylalkohol. Massan bearbetas derpå i täckt åltningsmaskin, tills den blir plastisk och utvalsas sedan till plattor.

I handeln förekommer celluloiden i arbetadt tillstånd i form af ark, plattor, block och stänger. Den har en specifik vikt af 1,4 och är genomskinlig, hornartad, elastisk, luktlös, svår att bryta sönder, olöslig i vatten och blir vid 125° så plastisk, att den låter forma sig. Genom upphettning till 140° börjar den de-

komponera under afgifvande af rödgulå gaser; och vid 150° brinner den hastigt under spridande af stark kamferlukt. *All explosion är utesluten, då kamfern upphäft nitrocellulosans explosiva egenskaper.* Genom inblandning af vissa elfasta ämnen kan man minska antändligheten, men minskas då ock elasticiteten. Celluloiden har på grund af sin lätthet och sin egenskap att låta forma sig, färgas efter behag och antaga vaccker polityr, fått en synnerligen stor användning till imitation af horn, sköldpadd, marmor m. m. Samt slutligen, och hvad som nu intresserar oss mest, har den fått en stor användning vid filmfabrikationen, i det alla films för kinematografer äro af detta ämne.

På grund häraf äro dessa films synnerligen eldfarliga. De äro ytterst lättantändliga och en gång antända brinna de mycket hastigt och äro synnerligen svåra att släcka.

Detta bevisa ock de försök, för hvilka jag nu går att redogöra. De utfördes som ofvan nämnts vid branchefssammanträdet i Kalmar 1908. Till dessa försök hade Akt. Bol. Svensk Kinematograf i Göteborg kostnadsfritt ställt till förfogande c:a 800 meter film, hvarjemte en dansk firma, Nordisk Filmskompani i Köpenhamn, till betydligt nedsatt pris afyttrat återstoden af det förråd, som behöfdes.

Försök 1. En filmbit sattes i beröring med tänd cigarett. Glöden på cigaretten brände hål i filmbiten, hvarvid obetydlig rökutveckling egde rum; kvarhölls cigaretten längre tid mot filmbiten, fattade denna senare eld och brann med klar gul låga utan rökutveckling. Stark kamferlukt gjorde sig märkbar.

Försök 2. En filmbit sattes i beröring med brinnande tändsticka, filmen antändes genast och brann med klar gul låga utan rökutveckling. Stark kamferlukt gjorde sig märkbar.

Försök 3. 10 cm. films inlades i proför och utsattes för upphettning från en spritlampa. Efter c:a 30 sek. inträdde dekomponering af filmen, hvarvid den afgaf först tjock hvitgrå slutligen rödbrun rök och illaluktande stickande gaser.

Försök 4 = n:o 3. De från proförret utströmmande gaserna sattes i beröring med bar eld (brinnande tändsticka) och brunno med klar gul låga.

Försök 5. En i filmfönstret å kinematograf-apparat vid full belysning från bäglampa af 30 ampère och 65 volt hällen termometer visade efter några minuter 65° C. Mellan lins och filmfönster fanns insatt en 3 cm. tjock kylare fylld med vatten.

Försök 6. I kinematograf-apparat insattes en filmbit, hvilken utsattes för belysning af bäglampa 30 ampère och 65 volt. Mellan lins och filmfönster fanns insatt en 3 cm. tjock kylare fylld med vatten. Efter 20 sekunder inträdde dekomponering af filmen under utveckling af hvitgrå rök; efter ytterligare 5 sek. fattade filmen eld och brann utan rökutveckling med klar gul låga, som lät sig med lätthet utblåsas.

Försök 7 = n:o 6. Filmens tilläts brinna, och lågan slog öfver filmfönstret och antände den ofvan filmfönstret varande delen af filmen, som brann utan rökutveckling med klar gul låga.

Försök 8. Från en tätt rullad film 184 meter lång, horisontellt lagd på högkant, utdrogos c:a 50 cm. hvarefter filmen antändes i den utdragna delen. En lätt vindstöt släckte lågan. Filmens tändes på nytt. Den utdragna delen fortplantade elden som en stubintrad. När elden spridd sig rundt hela rullen, utvecklades till att börja med hvit rök i midten af rullen. Rökutvecklingen upphörde snart, och hela filmrullen brann utan rökutveckling med klar gul låga på 1 min. 20

sek. Vid sönderdelandet af den uppbrunna filmen funnos några glödande rester i askan.

Försök 9. En tätt rullad film 200 m. lång nedlades i en blecklåda; c:a 50 cm. utdrogos och antändes. När elden fortplantat sig till filmrullen, stängdes locket till blecklådan och belastades med c:a 20 kg. En häftig och illaluktande gas — och rökutveckling inträdde. Spänningen inom lådan blef så stark, att locket trots belastningen lyftes. Vid öppnandet af lådan efter det elden upphört, var filmen fullständigt förbränd, och ett tjockt lager af rödbruna gaser fanns i lådan.

Försök 10. En tätt rullad film 200 m. lång, ligande horisontellt på kant antändes och tilläts brinna 15 sek., hvarefter den öfvertäcktes med dubbelt lag af säckväf c:a 1 kvm. stort, väl genomdränkt med vatten. Elden slocknade, men filmens dekomponering upphörde icke, och en intensiv rök och gasutveckling inträdde. Röken fyllde hela gården. Rök och gaser illaluktande vitgrå och gulbruna till färgen. Vid borttagandet af säcken befanns filmen fullständigt dekomponerad. Några glödande rester funnos, då filmen sönderdelades.

Försök 11. En tätt rullad film 175 m. lång, horisontellt lagd på högkant antändes. Filmen brann med klar gul låga utan rökutveckling. Sedan filmen brunnit i 15 sek. slungades en spann vatten 15 lit. öfver filmen. Elden slocknade, men filmens dekomponering upphörde icke. Stark rök och gasutveckling inträdde. En brinnande tändsticka, som fördes i filmrullens närhet antände gaserna, hvilka åter antände filmrullen, som nu brann med klar gul låga utan rökutveckling.

Försök 12 = 11. Försök gjordes att släcka filmen med assuransspruta rymmande 30 liter. När sprutan var tömd, fortsatte dekomponeringen. I öfrigt = 11.

Försök 13 = n:o 11. Försök gjordes att släcka filmen med minimax-apparat om 6 lit. Resultat = föregående.

Försök 14 = n:o 11. När filmen brunnit i 15 sek. sattes på den brinnande filmrullen en bleckdosa innehållande 120 m. tätt rullad films. Efter 1 min. inträdde rökutveckling från den i dosan inneslutna filmen; locket slungades af och dosan gick upp i lödningen; den inneliggande filmen brann upp utan rökutveckling.

Försök 15 = 14. Bleckdosan var invändigt beklädd med asbest. Först när dosan gick upp i lödningen, hvilket skedde efter c:a 2 minuter, och filmen kom i beröring med bar eld, antändes filmen och brann med klar gul låga och lång stickflamma ut genom den brustna doskanten.

Försök 16. En tätt rullad film 180 m. upphängd på en vertikalt genom filmrullen gående jernten antändes och tilläts brinna i 15 sek. hvarefter hela filmrullen nedstoppades i en med vatten fylld balja. Filmen hölls sedermera fullständigt nedtryckt under vattenytan. Elden släcktes, men filmens dekomponering fortsatte. Vattnet i baljan bubblade som vid kokning. Rök och gasutveckling temligen starka, dock icke så som vid försök 10.

Explosioner förekommo icke under försöken.

(Forts.)

Uppskjut ej att prenumerera på "Tidskrift för Brandväsendet".

Insänd reqvission till Brandchefen, Löjtnant G. Braun, Helsingborg.

Svenska Brandchefsföreningen.

Medlemmarna ordnade läns- och stadsvis.

(b. = Brandchef, vb. = vice Brandchef, L. = Förening. Länsombud.)

Tillkomna medlemmar:

Malmöhus län: Svedala: J. E. Allard, b. Ingeniör.

Elfsborgs län: Fritsla: R. Traneus, 1 b. Ingeniör.

Jönköpings län: Hvetlanda: P. E. Peterson, b. Trädgårdsmästare.

Kalmar län: Oskarshamn: H. Ljungqvist, b. Stadsingeniör.

Gamleby: H. Hederstedt, b. Handl.

Östergötlands län: Atvidaberg: E. Möller, b. Urmakare.

Södermanlands län: Katrineholm: H. Grönkvist, b. Ingeniör.

Gefleborgs län: Gefle: R. Reinecke, v. b.

Personalia.

Vesterås.

Brandchefen i Vesterås C. G. Sjöqvist samt Brandmästaren förstades C. F. Sandberg hafva erhållit Stådnernas Allm. Brandsoldatliga stora medalj i silfver med inskrift "För mod i faror och medborgerligt nit".

Karlskrona.

Vice Brandchefsbefattningen.

Till nämnda befattning har vid stadsfullmäktiges sammanträde i Januari utsetts Kaptenen vid Kungl. Flottan E. Peyron.

Helsingborg.

Vid brandkåren har under senare delen af December och början af Januari, Löjtnanten vid Kungl. Vendes Art. reg., Tage Sylvan förrättat frivilligt tjänst. Denna fortsattes nu vid brandkåren i Christianstad.

Båstad.

Till Brandchef för tre år har utsetts Sjökapten J. G. Graff, och till vice brandchef för samma tid Bankdirektör G. Berg.

Malen.

Till brandchef har utsetts Sjökapten K. Hj. Falkland.

Ousby.

Till brandchef har valts Fabrikör N. Bergman, och till vice brandchef Handlande A. Nilsson.

Tomelilla.

Till brandchef har valts Stationsinspektör N. A. Thorson, och till vice brandchef Veterinär Gust. Persson.

Stuttgart.

Brandchefen i Stuttgart, Branddirektor Jacoby, firade den 10 Januari sitt 30 ars jubileum i brandkärstjänst. Han har verkat synnerligen kratigt och framgångsrikt för införande af yrkesbrandkärar i sydvestra Tyskland.

Notiser från eget land.

Utgifts-stater för brandkårer under år 1910.

Norrköping.

Löner och arvoden	50,160: —
Hyror	775: —
Öfriga utgifter	19,265: —
S:ma Kr. 70,200: —	
Inkomster af hyror	1,600: —

Jönköping.

Afföningar	37,327: 50
Öfriga utgifter	17,415: —
S:ma Kr. 54,742: 50	
Ersättning för div. eldning	750: —
„ „ tillsyn af enskilda brandskåp	250: —

Vid Tyringe Spritfabrik,

som i dagarna före jul blef svårt ramponerad af eldsvåda, är nu restaureringsarbetet i full gång. Reningsverket har redan börjat arbeta med en apparat, och inom närmaste tiden kommer såväl själfva bränneriet som den andra reningsapparaten i verksamhet.

Ystad.

Stadsfullmäktige hafva på sammanträde beviljat kr. 1,000 för undersökningar rörande ordnandet af stadens brandväsende.

En hedersdag för Vesterås brandkår.

Måndagen den 24 d:s utdelades de belöningar, hvilka blifvit tillerkända befäl och manskap vid Vesterås brandkår, för det ansträngande men och framgångsrika släckningsarbetet under den stora kolbranden vid Vesterås hytta den 8—13 sistl. Oktober.

Sedan kåren med brandchefen och brandmästaren i teten inmarscherat i stora rådhusalen och där bildat halfcirkel, afslutat af några välförtjänta veteraner från reservafdelningen, mottogos de af stadens brandstyrelse och "städernas allmännas" brandstodskomité. Ordföranden i den sistnämnda, majoren frih. L. A. Nauckhoff framträdde därefter och tolkade på uppdrag af bolaget i ett kort anförande dess stora tack och erkänsla för den raskhet och nit, kåren visat vid eldsvådor och särskildt vid den stora kolbranden vid hyttan.

Uppdraget vore så mycket mera glädjande för honom att fullgöra, som han själf under många år ledt arbetet vid kåren och därvid haft tillfälle att uppskatta dess raskhet och ihärdighet.

På städernas allm. brandstodsbolags vägnar öfverlämnade han därefter till brandchefen C. G. Sjöqvist och brandmästaren C. P. Sandberg bolagets stora medalj i silfver med inskrift "För mod i faror och medborgerligt nit".

Till fem bland manskapet öfverlämnades penningbelöningar nämligen åt brandsoldaterna K. G. Johansson o. K. A. Löfstrand 30 kr. hvar. Brandkorpr. G. Th. Medin samt brandsoldaterna A. M. Staberg och B. A. Andersson, hvar och en 20 kr. Det större beloppet tilldelades äfven korpralen vid Västmanlands regementet 8:de kompani Axel Andersson.

Ordföranden i stadens brandstyrelse, major P. Tersmeden framförde därpå dennas tack till kårens befäl och manskap samt lyckönskade dem till de erhållna utmärkelserna och belöningarna med uttalande af förhoppning och tillit, att kåren allt framgent skulle sköta sin tjänst med samma samvetsgrannhet, plikttröhet och osparda möda som hittills.

Därjemte meddelas, att styrelsen hos brandstodsbolaget hemställt om belöning åt brandkårens manskap i dess helhet, något som dock, efter hvad bolaget upplyst, ej kunnat beviljas på grund af föreskrifterna i bolagsreglementet.

Med anledning häraf hade brandstyrelsen beslutat att utdela gratifikationer till nedannämnda personer, hvilka nu hvar och en fingo framträda för att motaga desamma.

De sålunda belönade voro: maskinisten C. V. Öhrn, verkstadsförmän J. A. Andersson och brandsoldaten J. R. Andersson, hvar och en 20 kr.; brandsoldaterna K. E. Pettersson, K. Hultberg och F. O. Höjer, hvar och en 15 kr.; extra brandsoldaten O. Thorgren, andre ångsprutchefen C. F. Öhman, förmanen vid slangkärnan n:o 2 C. A. Sjöborg, brandchefens adjutant Reinhold Pettersson och strålföraren vid stora ångsprutan J. Oskar Lindström, hvar och en 10 kr., samt slangutläggaren E. Eriksson och brandsoldaten A. V. Bergkvist, hvardera 5 kronor.

Sedermera inbjöd brandchefen samtliga sina sålunda belönade "medarbetare" på kaffe å Johanssons konditori och herbar dem därvid i några hjärtliga ord sin tacksamma erkänsla för det plikttragna arbete de, hvar på sin post, nedlagt, och tack vare hvilket den svårbekämpade branden om än efter många mödor till sist dämpades.

Nyanskaffning.

Helsingborg.

För brandmanskapet samt underofficerarne hafva nyanskaffats hvita linnerockar af samma modell, som användes vid Göteborgs brandkår. Leverantör har varit Göteborgs Markis- och Pressenningsfabrik. Roc-carne betingade ett pris af 12 kr. pr. st.

Metallventiler i ångsprutorna hatva säkerligen länge varit en önskan hos brandbefäl på den grund, att gummiventilerna ej varit fullt pålitliga. Det har t. ex. i ett samhälle inträffat, att en spruta absolut vägrade att suga, hvilket sedermera visade sig bero på, att en af de små messingskrufvarna, som hålla gummipackningarna, fallit ur och gaf luften väg. På ett annat ställe hittades en gång en dylik skruf, som följt vattenströmmen ända in i pannans matareventil. Gummipackningarna voro ytterst hinderliga vid ventilernas uttagande, måste noga kontrolleras och tidvis utbytas.

Den kände ångsprutkonstruktören, Ingeniör A. J. Granell, levererar numera från Tullgarns mek. verkstad, Uppsala, särdeles praktiska metallventiler, som dessutom äro lätta att kontrollera och vid behof uttaga. Då sådana nyligen till vår stora belånenhet blifvit insatta i en af Sundsvalls ångsprutor, och under närmaste tiden komma att följas af dylika i en andra ångspruta, torde det vara på sin plats att lemna uppgifter äfven om sådana detaljanskaffningar till ledning för dem, som möjligen ännu ej ega kännedom om denna så viktiga detalj.

G. Hellgren.

Notiser från utlandet.

Öfversikt öfver brandväsendet i Danmarks landsortsstäder 1909.

Öfversikten är uppställd och utgifven af Dansk Brandinspektörförening och omfattar 70 af Danmarks landsortsstäder.

Af densamma framgår, att endast 12 af dessa städer sakna vattenledning. De öfriga hafva vattenverk med tillhörande ledningar. Det äldsta vattenverket finnes i Odense på Fyen. Detta anlades år 1853. Trycket i de olika städerna varierar mellan $1\frac{1}{4}$ —5 atm. Rikligast försedd med brandposter är Hellerup, som eger 700 st., Aalborg har 415 st., Aarhus 400 st. o. s. v. Minsta antalet finnes i Odder på Jyllands östkust, med 10 st. Inbördes afståndet mellan brandposterna varierar i städerna mellan 50 och 400 alnar. I 37 städer äro brandposterna anbragta ofvan jord, i 12 äro de under gatunivån och i 6 städer finnas båda systemen.

Beträffande brandväsendets organisation, så finnes fast kår uppsatt i 45 städer, men fast brandvakt finnes endast i 3 städer, nemligen i Aarhus, Hellerup och Svendborg. Ordningskår finnes i 47 städer. Öfningarnas antal varierar mellan 1—15 pr. år. Endast i en stad, nemligen Aarhus, afhållas dagliga öfningar.

Brandkåp finnes blott i 11 städer, och gå dessas ledningar i 3 städer till brandstationerna, i de öfriga till polisstationerna. I 3 städer allarmeras brandkåren genom trumning eller klämtning, i alla de öfriga genom polisstationen. En stad, nemligen Ribe, alarmerar sin brandkår genom budskickning till de 17 man, befäl inräknadt, af hvilka kåren består.

Hvad utrustningen angår, framgår af öfversikten, att ångsprutor endast finnas i 2 städer nemligen i Aalborg och Helsingör. Hellerup har 1 automobilspruta och i Aarhus är den mekaniska stegen (en elektrisk automobilstege) kombinerad med en kolsyregasspruta. Aalborg och Odense hafva hamnväsendets bogserbåtar att tillgå vid ev. eldsvåda. Hvad slangförråd angår, så är Aarhus bäst utrustadt med 3,914 alnar slang, dernäst Aalborg med 3,500 alnar, Skagen och Siiby komma längst ned på listan med 100 alnar hvardera.

Af mekaniska balansstegar finnas från 1 till 5 i 43 städer, under det att 8 städer sakna hvarje slag af stegar.

Lifbergningsstrummor finnas i 5 städer, räddnings-säckar i 8, sprängsegel i 5, rutschdukar i 6, under det att 55 städer sakna dylika redskap. Rökmasker finnas i 6 städer, Aarhus har t. o. m. 3 sådana.

Af sammanställningen rörande brandväsendets budgeter framgår, att helt naturligt Aarhus står främst med en årsutgift på kr. 85,283; 56 öre. Dernäst kommer Aalborg med 10,720 kr. o. s. v. helt ned till Mariager, Ribe och Stubbeköbing, som endast utgifva 150 kr. om året på underhåll af sitt brandväsende.

I sista afdelningen af öfversikten redogöres för löneförhållanden och beklädnadsförhållanden. Af denna del framgår, att i flera städer brandchefsbefattningen är förenad med stadsingenjörbefattningen eller liknande. Hvad lönerna angår, så har t. ex. brandchefen i Odense, som tillika är byggnadsinspektör en lön

af 4,200—5,700 kr., under det att det stora flertalet måste nöja sig med betydligt mycket mindre löner.

Det hade varit önskvärdt och till mycket stor vägledning för studiet af öfversikten, om i densamma hade upptagits en uppgift om städernas folkmängd. En sådan saknas nu, hvilket är så mycket mer att beklaga, som öfversikten för öfrigt är synnerligen väl utarbetad ända in i minsta detalj.

G. B.

Danmark.

Dansk Brandinspektörförening (Danska Brandchefsföreningen) har nyligen utsändt sin medlemsförteckning. Af densamma framgår, att antalet medlemmar utgör 289 från 78 samhällen.

Föreningens stadgar äro ungefär lika de, som gälla för Svenska Brandchefsföreningen. Föreningssammansättningen hålles hvar tredje år. Sista mötet hölls i Juli 1909 i Aarhus, och nästa skall hållas i Kallundborg 1912. Föreningens medlemmar erhålla gratis "Medlemsblad för Brandinspektörföreningen", en tidskrift, som är föreningens egen, och som utkommer med 12 nr per år. Medlemsafgiften utgår med 3 kr. per år.

Föreningens styrelse utgöres af: ordförande, Brandchefen i Aarhus, Kapten Springborg, tillika redaktör af föreningens tidskrift; vice ordförande, Brandinspektör Clausen, Nykøbing, F; sekreterare och kassör, Brandassistent Sigvald Bøstrup, Aarhus; Brandinspektör A. Larsen, Kallundborg; Brandinspektör Olsen, Odense; Brandinspektör N. Petersen, Randers. Revisorer äro Brandinspektör Bardram, Fredericia och f. d. Brandinspektör Wivel, Svendborg.

Köpenhamn.

Magistraten föreslår stadsfullmäktige att inköpa en fransk s. k. autopompe för brandväsendets räknig. Automobilen för fordonet fram till eldstället, här utlöser man förbindelsen mellan motorn och hjulen och förbinder motorn med pumpverket.

Fordonet är beräknadt att kosta 36,000 kr. Magistraten framhåller i sin motivering, att en af Köpenhamns brandstationer utrustad med automobiler kommer att kosta 79,730 kr. pr. år, under det att den försedd med hästar skulle kosta 82,150 kr. I utgifterna äro då inberäknade förräntning och amortering.

Förslaget synes hafva utsigt att vinna stadsfullmäktiges bifall, ty det är nu öfver $2\frac{1}{2}$ år sedan, frågan första gången var före till behandling hos stadsfullmäktige.

Då Tomsgaardens brandstation häromdagen var på utrykning, inträffade den olycks-händelsen, att en bakhjul på den mekaniska stegen körde fast i en spår-vägs-vexelskena. Härvid sprang bakaxeln på stegen, och fordonets befähhafvare slungades långt bort på gatan, och kusen störtade på huvudet ned mellan hästarne. Båda blefvo allvarligt skadade.

Till följd af kortslutning uppstod häromdagen eld i underredet på en spårvagn. Elden grep så hastigt om sig, att passagerare och funktionärer skyndsammast måste öfvergifva vagnen. Brandstation F. tillkallades, och släckte elden med vatten genom en slangledning från brandpost, men var efter släckningen vagnen så svårt ramponerad, att den måste helt ombyggas.

Finland.

Under tiden 8—10 Juli 1910 skall det sjunde allmänna finska brandkårsmötet ega rum i Helsingfors. Den för ändamålet tillsatta kommittén har till ordförande utsett Borgmästare A. Aminoff, till vice ordförande Inspektoren W. Forsius, till sekreterare Brandmästare Oskar Ekman. Kommittén ämnar anhölla om bidrag till bestridande af kostnaderna för mötets afhållande hos såväl staten som staden Helsingfors.

I afseende å mötesprogram är fastställt, att i det samma skall ingå åtminstone tre föredrag, nemligen ett, som behandlar de delar af samaritundervisning, hvilka en brandkårsman bör känna, ett föredrag skall afhandla förhållandet mellan brandkärer och brandförsäkringsbolag, och ett skall gälla kolsyrans användning i brandväsendets tjänst.

I sammanhang med mötet kommer att anordnas en utställning af brandredskap och andra föremål, som hafva gemenskap med brandväsendet eller afse beredande af ökad trygghet mot eldfara.

Berlin.

Af årsredogörelsen från Berlin framgår, att Berlins brandkår under tiden 10 Februari—31 Augusti haft att bekämpa icke mindre än 249 vindseldsvådor mot 59 st. under motsvarande tid föregående år. Så godt som samtliga dessa eldsvådor voro anlagda. Mordbrännarens verksamhet sträckte sig huvudsakligen öfver stadens norra, östra och sydöstra delar. Fördelade på de olika vakterna framkomma följande siffror: på 4 komp. 74 st., på 2 komp. 66 st., på 1 komp. 53 st., på 5 komp. 33 st. och 3 komp. 23 st. vindseldsvådor. I 166 fall måste man för släckningen använda sammanlagt 422 stålrör.

Under den tid, då dessa mordbrandsanläggningar grasserade som värst, hade man utsatt gratifikationer till den eller de, som först upptäckte elden och allmerade brandkären, men blefvo dessa sedermera indragna. Pyromanen lyckades man trots allt icke att finna.

Jemför man dessa siffror med dem, som framkommo under den s. k. pyroman-epidemien i Köpenhamn, så finner man, att derstädes under tiden 22 Mars—22 April inträffade 54 fall af mordbrand, de flesta å vindar, samt att brandkären för släckningen af dessa eldsvådor använt 4,050 meter slang.

Under tiden 24 Februari—24 Maj anmäldes till de i Köpenhamn och Fredriksberg varande brandförsäkringsbolagen 58 eldsvådor, vid hvilka mordbrand hade kunnat konstateras, och upplyste bolagen, att den för dessa eldsvådor utbetalade brandskade-ersättningen uppgick till sammanlagt 229,000 kr.

Som gratifikation för det ansträngande arbete Berlins brandkår haft med att bekämpa alla dessa eldsvådor, beslöt stadsfullmäktige att anslå Mark 42,000, med vilkor att lägsta gratifikationsbeloppet skulle blifva Mark 40: —.

Hamburg.

Senaten har beviljat ett anslag stort Mark 95,000: — till anskaffande af ett elektro-automobil släckningståg. Fordonen äro afsedda för vaktstation n:o 5.

Stora eldsvådor.

Dagspressen har under den senast gångna månaden bragt meddelanden om flera stora eldsvådor, vid hvilka oerhörda värden gått upp i lågor. Af dessa vilja vi anföra: kungliga slottets brand i Athen; i S:t

Petersburg, der Storfurst Nicolai Nicolajevitch's palats hemsöktes af en våldsam eldsvåda; i Paris, där en serie kortslutningar i stadens belysningsnät förorsakade eldsvådor och stor panik samt slutligen i Konstantinopel, där turkiska parlamentsbyggnaden fullständigt förstördes genom eld.

Eldsvådan i slottet i Athen utbröt vid 10-tiden på aftonen den 6 Januari, dagen före den grekiska julaftonen. Elden utbröt i slottets mittparti. Orsaken är ännu ej upplyst. Brandkären arbetade under synnerligen ogynnsamma omständigheter, då vattentrycket på grund af slottets höga läge var synnerligen dåligt. Efter 2 1/2 timma var elden begränsad, men hade då hunnit förstöra den pompejanska balsalen, profesalen, tronsalen och en lång svit af fest-salar. Slottskapellet med dess vackra altare och värdefulla vägg- och altarmålningar blef äfven lågornas rof. Konung Georg var ej i Athen, då branden utbröt. Han lär vid första underrättelsen hafva sagt: "Jag har då icke haft annat än olyckor detta år".

Slottet i Athen är uppfördt 1834—38 efter ritningar af en tysk arkitekt. Slottet var ej försäkrat; inventarierna deremot för ett belopp af c:a 1 mill. drachmer.

Branden i Storfurst Nicolai' palats utbröt natten mellan den 9 och 10 Januari och förorsakades af, att ett fat benzin i Storfurstens automobilremis exploderade. Chauffören och kusen, som vid explosionen befunno sig i remisen, dödades genast. För släckningen voro 10 afdelningar af brandkären med 6 ångsprutor i verksamhet. Af elden förstördes öfver hälften af Storfurstens världsberömda samlingar af porslin, brons och kristall. Dessa samlingar voro försäkrade för 3 mill. kronor. En oskattbar servis af massivt guld smälte fullständigt ned. Samtliga automobiler och ekipager förstördes, och det var i sista ögonblicket, som man lyckades rädda 12 st. fullblodshästar.

I Paris uppstod den 10 Januari vid 3-tiden på e. m. af okänd anledning en serie våldsamma kortslutningar i stadens belysningsnät. Kabelbrunnarnes lock slungades i luften med fruktansvärdt dån, och väldiga eldpelare sköto högt upp i luften, antändande de närmast belägna husen. Allvarligast blef emellertid den katastrof, som inträffade i Grand Magasin du Printemps. Öfverallt i det stora etablissemnet, som vid denna tid var fullt af besökande, flammade plötsligt alla de elektriska lamporna till och släcktes derpå med ett brak, som gaf eko i hela byggnaden. Panik utbröt genast, och i trängseln, som uppstod, blefvo massor af kvinnor och barn nedtrampade och skadade, deraf många lifsfarligt.

Den i turkiska parlamentsbyggnaden timade eldsvådan uppstod genom explosion af en värmeapparat i ett af senatens rum. Elden spred sig med förfärande fart och blef ej begränsad, förr än hela byggnaden brunnit ned, så att endast yttermurarne kvarstå. Skadan uppskattas till c:a 10 mill. turkiska pund.

Byggnaden, Tschiragan-palatset, var 50 år gammal och uppförd af en armenisk byggmästare Bobian. Det kostade på sin tid 130 mill. francs och ansågs vara den vackraste byggnaden i Konstantinopel.

Årsredogörelser m. m.

Helsingborg.

Den af "Drottning Sophias förening till understödjande af härens och flottans sjukvård i fält" till Helsingborgs stad öfverlemnade ambulansvagnen har varit placerad å brandstationen för att af brandkårens personal betjenas.

Vagnen har efter rekvisition från läkare, polisstationen, patrullerande poliskonstapel eller efter brandchefens pröfvande stått till disposition för transport af såväl sjukdoms- som olycksfall. Dock ej för transport af med smittosam sjukdom behäftad person.

För hvarje transport har Drätselkammaren uppburit en afgift af kr. 2: 50 dock så, att den, som pröfvats vara mindre bemedlad, varit från afgift befriad.

För vagnens betjenande hafva dagligen varit kommanderade 1 kusk och 2 man.

Med vagnen hafva under år 1909 verkstälts 314 transporter mot 279 under 1908. På rekvisition af läkare uttryckte vagnen 253 gånger, polisstationen re-

kvirerade vagnen 13 gånger, patrullerande poliskonstapel 7 gånger. På order af brandchefen uttryckte vagnen 41 gånger.

Med vagnen transporterades 131 män, 153 kvinnor och 22 barn. 8 gånger har vagnen uttryckt utan att blifva använd. Falska alarmer hafva under året icke förekommit.

För sjukdomsfall anlätades vagnen 233 gånger och för olycksfall 73 gånger. Af sjukdomsfallen voro 75 män, 147 kvinnor och 12 barn. Af olycksfall voro motsvarande siffror 56, 7 och 10.

Af sjukdomsfallen visa högsta siffrorna blindtarmsinflammation 74 och hjernblödning 20. Af olycksfallen står "fall från höjd" främst med 16 och "fall på gata" med 10.

136 dagar har vagnen varit utrekvirerad 1 gång
 57 " " " " " " 2 "
 20 " " " " " " 3 "
 1 " " " " " " 4 "

Väglängden, som tillryggalagts vid utryckningar, uppgår till 979,7 km.

Till Tidskriftens läsare!

Då Tidskrift för Brandväsendet vill söka uppfylla de önskemål, som länge åstundats af landets brandbefäl, får Redaktionen uttrycka den förhoppning, att den må kunna påräkna välvillig hjälp från allt brandbefäl i form af prenumeration, spridande af kändedom om tidskriften, notiser, uppsatser, meddelanden om nyanskafningar, förändringar i organisation och lönestater, nyantagna brand- och byggnadsordningar, af myndigheter utfärdade bestämmelser till ökande af trygghet mot eldfara eller säkerhet i offentliga byggnader och samlingslokaler m. fl. samt slutligen erfarenheter, gjorda under eldsläckningsarbete. Sker detta, kan Tidskriften blifva ett fackorgan, som behandlar frågor, som haiva intresse för alla brandmän i såväl de största som de minsta samhällen!

Frågor och svar.

Under denna rubrik kan enivar af Tidskriftens prenumeranter framställa frågor, som kunna anses eja större intresse för brandväsendet.

För erhållande af bästa möjliga resultat af denna afdelning ombedes landets brandbefäl att godhetsfullt till Redaktionen insända gjorda erfarenheter och rön på i fråga varande områden.

Lämplig golfbetäckning i redskapshallar synes mig vara tuktadt sten med en kopp- yta af ungefär 125×200 mm². Stenen måste dock sättas på fast underlag i cement, blandadt med torr sand. Först sedan golvet är färdigsatt och nedslaget, bör det begjutas med vatten, d. v. s. cementen får ej brinna, förr än sättningen är fullt färdig.

På så sätt får man ett så godt som outslitligt, halkfritt och absolut stabilt golf, som är lätt att hålla rent och damfritt. En olägenhet med dylik golfbetäckning är dock, att det skarpa hofbeslaget nötes fort på densamma, men denna olägenhet kan i väsendtlig grad nedbringas genom att vid skoningen an-

vända arméns kavalleri-hästskor med tillhörande broddar, hvilka senare äro jemförelsevis starka och kunna, utan men för hofven, så ofta som helst utbytas.

I stallet kan man med fördel använda enahanda golfbetäckning med undantag för spiltorna, som böra beläggas med cement, hvarpå flyttbara plankbottnar anbringas.

P. W.

Golfbetäckning i redskapshallar, sprutstallar och häststallar utgör ämnet för en fråga i Nr 1 af tidskriften. Då denna såväl som andra frågor rörande brandväsendet bör vara föremål för yttranden gjorda på grund af erfarenheter från olika orter, och då jag här vunnit en 10-årig erfarenhet om ett slags beläggning, anser jag mig böra särskildt framhålla detta.

Vid byggandet af Sundsvalls nya brandstation år 1899 beslöts att till golfbeläggning använda träkubb, och har denna under de gångna åren visat följande fördelar. Främst må nämnas, att vintertid, då hästarna ständigt måste stå skarpskoddade och broddade, är man viss om att broddarne ej blifva sönderslagna, redan innan fordonen lämnat brandstationen. Igångsättningen af fordon på medlar fordrar större kraftansträngning hos hästarna, och det har visat sig att det skarpa hof beslaget får godt fäste i träkubben. Någon slitning af kubben har ej visat sig, ehuru små fördjupningar gifvetvis uppstått efter hakarna. Hållbarheten torde också kunna jämföras med alla andra beläggningssämnen.

Vid anspänning i redskapshallar med hård golfbeläggning uppstår oftast genom flere hästars och karellars stampning ett obehagligt buller, som störande inverkar på event. befallningar eller meddelanden. På träkubbgolvet går detta så godt som ljudlöst.

Kostnaden är jemförlig med öfriga brukliga beläggningsmedel.

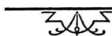
Snyggheten lemnar intet öfrigt att önska, om golfvet skonas för vattenspolningar och tvättning af smutsiga fordon. Dammet är visserligen ganska synligt, men deremot skadar olja o. d. mindre.

Då fordonen vintertid ställas i rännor, behöfva dessa ej vara längre än fordonet, enär, sedan detta väl kommit i gång, det med lätthet glider öfver kubben. Härigenom undviks obehaget af långa rännor, som genera hästarna eller andra mera invecklade anordningar med rullar o. d. Rännorna fästas lätt i kubben.

Hvad stallgolf beträffar (spiltorna är här ej fråga om, ty, att hästarna ej skola hafva stenhårdt underlag, är gifvet) så vill jag förorda asfalt på den grund, att denna är mjukare än cement eller sten samt lätt att hålla ren.

G. Hellgren.

Hvilka helysninganordningar finnas för brandskåpens angifvande under mörka årstiden, och hvilket kostnadsbelopp beräknas arligen härför i Eder stad?
S.

Litteratur.

Feuer und Wasser. Zeitschrift für modernen Brandschutz. D. W. Reutlinger. Frankfurt a. M. Band XVII. Heft 1. 1910.

Innehåller bland annat en uppsats om införandet af automobil vid brandkåren i Aachen (med illustrationer).
Heft 2. Innehåller bland annat en läsvärd artikel om taktkningsmaterial.

Heft 3, 1910, innehåller: läns-pumpning af kallare, trådlös telegrafi, redogörelse för brandväsendet i Stuttgart, samt en del notiser.

Feuerpolizei. 1910. Band XII. Nr 1 Innehåller en intressant uppsats om brandsäkra trappor; skydd mot eldfara ombord på fartyg (order till befälhafvarne på Hamburg—Amerika—Liniens ångare); afslutning af artikeln om brandprof med byggnadsmaterialier; samt slutligen en del notiser från in och utland. Bland dessa senare märkes ett sammandrag ur Norrköpings Brandkårs årsredogörelse. för 1908.

Gjallarhornet, Nordisk Försäkringstidning. Redaktör S. Hildebrandsson. Stockholm. Häfte Nr 1 för 1910 innehåller bland annat en uppsats: "Staten såsom försäkringstagare" framkommen i anledning af branden i det kungliga slottet i Athen. I artikeln framhålls, att staten genom brandförsäkring bör skyddas sig mot sådana större förluster, som kunna hafva ett märkbart inflytande på statsutgifterna under ett eller flere år, eller, som rent af kunde blifva oersättliga derigenom, att de medel, som erfordras för iståndsättandet icke blifva beviljade. Som typiskt exempel på dylikt fall framhålls Christiansborgs slott i Köpenhamn.

I uppsatsen framsättes till slut den förmodan, att den nu uppkomna skadan å slottet i Athen, hvilket som bekant ej var försäkrat, är af den omfattning, att kostnaden för restaureringen kommer att blifva en kånbar post bland statsutgifterna.

Jungs Deutsche Feuerwehrbücher. Ph. L. Jung, Verlagsbuchhandlung, München 7.

Härmed vilja vi fästa våra ärade läsares uppmärksamhet på en bokserie med ofvanstående namn. Arbetet utkommer i häften, hvarje häfte utgörande ett helt för sig, och afhandlande olika grenar inom brandkärstjensten, utrustningen m. m. Tills dato hafva 18 häften utkommit, nemligen: Nr 1 Elden, dess uppkomst och verkningar m. m. med 9 illustr. Nr 2 Kampen mot elden, brand- och räddningstjenst. Nr 3-4 Brandsprutur och deras användning på eldsvädeplatser af Kungl. Brandmeister Elsnr i Berlin, 43 illustr.; Nr 5-6 Brandstegar af Th. Quirin, Branddirektor i Graz, 40 illustr. Nr 7-8 Byggnadsteknik och brandsyner af Branddirektor Efenberger, Hannover, 38 illustr.; Nr 9 om vattentillförsel vid eldsvår af Branddirektor Schlunk, Düsseldorf, 25 illustr.; Nr 10 Slangmateriel af Kungl. Brandmeister Elsnr, Berlin, 34 illustr.; Nr 11-12 Brandtelegraf- och alarmeringsväsende af Brandmeister Buck, Frankfurt a. M. 45 illustr.; Nr 13-14 Brandorsaker af Geverberat Dr. Schwartz Konstanz; Nr 15-16 Räddningstjenst vid brandkärer af Brandmeister Dirnagl, München, 76 illustr.; Nr 17 om handelsläckningsapparater af Brandmeister Herzog, Hamburg samt slutligen Nr 18 Brandsäkra Byggnadsmaterialier af Kungl. Byggnadsinspektören Wendt, Berlin.

Priset för de små böckerna är: Pr. serie 6 häften, mark 3: 30, postafgift inberäknad; enkelhäften kostar 50 pf. och dubbelhäften 1 mark pr. st. Requiritas bäst direkt från förläggaren.

Forsikringstidende. Christiania. 14 årg. Häfte 1 och 2. Redaktörer: J. Odgaard, S. Gregersen och Henrik Ameln. Tidningen utkommer 2 gånger i mån. Prenumerationspris kr. 5: — pr år; för utlandet 7: 50.

No 1 innehåller bland annat, under beskrifning af en stor eldsvåda vid Bergen, en redogörelse för Bergens flodångsprutur upptagande plan för uttryckning, uppeldningstider, kapacitet m. m. Uppsatsen är författad af Brandchefen i Bergen, B. Rolland.

No 2 innehåller bland annat en skrivelse från Assuranskommissionen till departementet för offentliga arbeten angående: Elektriska pådragningsapparater och motstånd. Dessutom en artikel om Brandförsäkring af offentliga byggnader samt en välvilig anmälan af "Tidskrift för Brandväsendet".

Brandluren, 1909, 13 årg. Redaktör Oskar Ekman, Helsingfors. Häfte n:o 12 innehåller en serie bilder från Garnisonkyrkans i Berlin brand, af hvilka såsom särskildt intressant må framhållas en bild, som visar, huru sandstenspelarne i kyrkan sågo ut efter branden. Vidare en kort årsöfersigt. Brandväsendets ordnande i städerna, särskildt med hänsyn till alarmering, vattentillgång och eldsäckningsredskap.

Skånska Brandkårsförbundets Tidskrift, 1909, utgifvare Fanjunkare S. A. Dencker, Landskrona. Häfte n:o 11 innehåller bland annat en öfersigt öfver de frivilliga brandkärer, som bildats under december 1909 i Skåne. Antalet uppgår till 8. En uppsats om handkraftsprutans vård samt notiser från in- och utlandet.

Häfte 1, 1910, innehåller bland annat en uppsats "Den frivilliga brandkåren i verksamhet" samt notiser från såväl eget land som utlandet.

ELEKTRISKA AKTIEBOLAGET SIEMENS-SCHUCKERT, STOCKHOLM C.

tillhandahåller och uppsätter alla för ett modernt brandväsende behöfliga signalapparater af *Siemens & Halske's* tillverkning såsom:

Brandtelegrafer för städer och köpingar enligt visare-, Morse- och andra system, i förekommande fall i *kombination med*

Ringklockor för den särskildt öfvade personalens alarmering samt

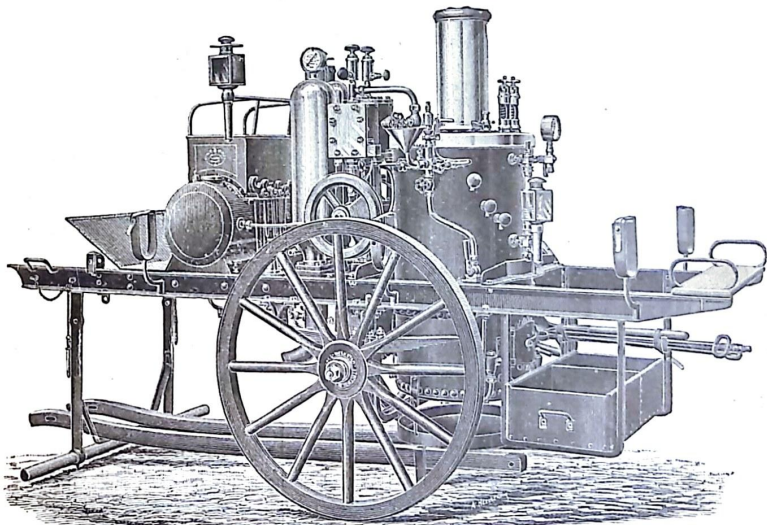
Telefoner, äfvenledes å *samma* ledning som brandskåpen.

Automatiska brandtelegrafer samt andra signalinrättningar för offentliga och privata byggnader.

Brandtelegrafsystemen äro sammansatta så, att de erbjuda största möjliga säkerhet och enkelhet, hvilket uppnåtts därigenom:

- 1) att behovet af luftledningar är inskränkt till det minsta möjliga, hvarigenom dels billig anläggningskostnad ernås, dels risken för ledningstfel blir minskad;
 - 2) att ledningar och apparater stå under *ständig* kontroll, så att uppstående fel genast och automatiskt ge sig tillkänna genom särskild signal;
 - 3) att signalerna framkomma riktigt äfven vid afbrott, afledning eller telefonering å ledningarna.
- Prisuppgifter och andra upplysningar lämnas beredvilligt kostnadsfritt.

Ludwigsbergs

Moderna konstruktioner, Omsorgsfullt utförande.

Mångårig erfarenhet inom branschen.

Pris, prospekter och offerter på begäran.

Ludwigsbergs Werkstads A.-B.
STOCKHOLM.

ÅNGSPRUTOR

2- och 4-hjuliga.
24 olika storlekar och typer. Från 350 till 4 000 minulliters kapacitet och däröfver.

FASTA ÅNGSPRUTVERK, en-, två- & tre-cylindriga med och utan ångpannor. Från 350 till 25 000 minulliters kapacitet.

KOMPLETTA SJÖ-ÅNGSPRUTOR samt **SPRUTPUMPAR** för båtar och industriella verk etc.

TURBIN-SPRUTOR för elektrisk-, ångturbin- eller brännoljemotordrift.

HANDKRAFT-SPRUTOR, från 75 till 420 minulliters kapacitet.

SLANGKÄRROR, SLANGAR, KOPPLINGAR alla slag och all annan för brandsläckning erforderlig material.

GAMLA MASKINER MODERNISERAS.

Schelin & Co:s, Malmö

Putscrème o. Putspomada

— bäst och billigast. —

Leverantörer till ett flertal brand-
corper, Statens jernvägar, Kungliga
Flottan m. fl.

Elektriska

Fick- och Handlampor

med accumulatorer, synnerligen lämp-
liga för bruk vid brandkärer.

Försäljas af

Allm. Svenska Elektr. Akt.-Bol:s
Afdelningskontor, Helsingborg.

Brandsläckningsapparaten

MINIMAX

rekommanderas.

Mer än 300,000 apparater sålda,
hvaraf c:a 10,000 i Sverige.

Latyg finnes på 15,000 med Minimax släckta eldsvådor,
hvaraf i Sverige öfver 400; siffror, som icke ens tillnär-
melsevis uppnås af någon annan apparat.

Obs.! "Minimax-Brandkårsapparat" Obs.!

nyttjas af de flesta brandkärer i landet.

Obs.! Minimax frostfria apparater motstå frost till -40° C.

Order upptagas genom MINIMAX HUFVUDKONTOR
C. O. Elliot.

Södra Hamngatan 13. GÖTEBORG. Telefon 6366.

Ionsered's Fabrikers

Aktiebolag

GÖTEBORG

rekommenderar sina tillverkningar af sprutslangar
af prima kvalitet.

Starka aluminiumhjelmar

— tillverkas af —

Leander Englund,
Sundsvall.

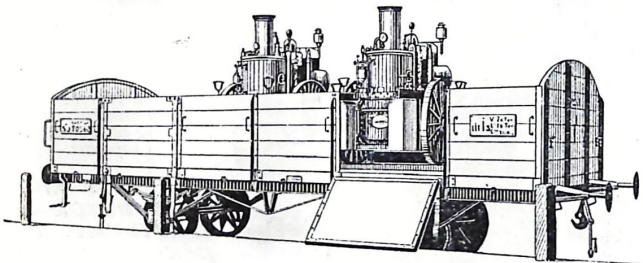
E. Fromell, Sundsvalls brandkår.

Mekaniska brandstegar intill 25 meters höjd, utdragsstegar,
hakstegar, brandredskapsvagnar, lätta sjuktransportvagnar.

Tullgarns Gjuteri & Mekaniska Verkstads Aktiebolag

Uppsala.

Telegramadress:
"Tullgarns", Uppsala.

Tillverkar som specialitet:

"TULLGARNS" ångsprutor, Granells system, transportabla två- och fyrhjuliga,
fasta och sjoängsprutor, allt med nya och förbättrade konstruktioner.

Förklassigt arbete af prima materialier garanteras.

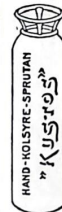
Äldre sprutor moderniseras och förses med nya pannor och ventiler.

"TULLGARNS" ångsprutor ha på grund af sina utmärkta egenskaper hastigt vunnit
stor spridning.

Kompleta utrustningar med slangar och slangkärror m. m. levereras.

Fullständiga förslag uppgöras för anskaffning af tidsenlig eldsläckningsmateriel af in-
genjörer med mångårig erfarenhet inom branschen.

"Kustros"

(REGISTERADT)
ODENIUS PATENT. — SVENSK TILLVERKN. NO.
Af helbressad förblyad z:a svensk
Stålpått eller Koppar.
MEST EFFEKTIVA
ELDSLÄCKNINGSPPARAT.

Godkänd af Tarifföreningen
för svenska och utländska
Brandassuransbolag.

VID SPRUTNING BOTTEN UPP!
VID AFBRYTNING BOTTEN NED!

A. B. ERNST ODENIUS MASKINAFFÄR,
GÖTEBORG. — Rikstol: 1596 & 6935.

Gynna denna

Tidskrifts

Annonsörer.

ALLMÄNNA BRANDREDSKAPSAFFÄREN Stockholm

E. Bergström & Co.

Guldmedalj Stockholm 1897. Högsta pris Gede 1901. Statsdiplom Berlin 1901.

Specialaffär för
Brandmateriel.